

I 102900

N. BALCESCU

***

CÂNTAREA ROMÂNIEI

CU STUDIU INTRODUCŢIV
DE
N. I. APOSTOLESCU

BUCUREŞTI
INSTITUTUL DE EDITURĂ ŞI
ARTE GRAFICE „FLACĂRA”
STR. CÂMPINEANU, 40

1914

BIBLIOTECA CENTRALA
UNIVERSITARA
București

Cota

T 102 900

Inventar

797 151

1126/696

CANTAREA ROMÂNIEI

N. BALCESCU

***

CÂNTAREA ROMÂNIEI

CU STUDIU INTRODUCȚIV
DE
N. I. APOSTOLESCU

BUCUREȘTI
INSTITUTUL DE EDITURĂ ȘI
ARTE GRAFICE „FLACĂRA“
STR. GÂMPINEANU, 40

1914

B III 160

Biblioteca Centrală Universitară

BUCUREȘTI

Cota ... *7 102900* .....

Inventar ... *797 151* .....

RMF 642/95

B.C.U. Bucuresti

C797151

RC 113/11

BĂLCESCU ȘI „CÂNTAREA ROMÂNIEI”

CONFERINȚĂ DE

N. I. APOSTOLESCU

Rostită la „Societatea Istorică Română”
în seara de 30 Martie 1911

[Rezumat]

Când la 1850 apărură la Paris, în *România Vii-
toare*, vestita poemă în proză, Bălcescu o înfățișă
sub umbra unei taine. Mai târziu, după moartea
marelui scriitor, pe căi piezișe și sfielnice, se ivi
un pretendent la titlul de proprietate al *Cântării
României*. Niciodată însă, acesta nu îndrăsnî să o
iscăliască sau cel puțin să pretindă, — *el* —, că
este lucrarea sa.... Dar despre toate fazele afa-
cerii acesteia se va vorbi în partea a doua. Acum
la început se va învedera un lucru: Bălcescu
publică poema alcătuită — după Chateaubriand,
Byron, Lamennais, Michelet și Biblie — într’o
limbă românească datorită geniului său, într’o
epocă în care *mistificările literare* erau de mult
obiceșuite în Franța și în literaturile iubite de
Francezi. Amicul lui Michelet simțîa nevoia de a

se manifestă în acelaș fel ca prietenii ori ca predecesorii Romantismului. Trăia, Bălcescu, într'un anumit mediu ale cărui mișcări erau și ale sale. Astfel se născu ideea mistificării din 1850.

Cel mai vestit înfățișător de opere *găsite*, omul a cărui faimă a străbătut lumea literară de pre-tutindeni, vreme îndelungată, fu **James Mac-Pherson**. Intre 1758 și 1763 el publică o serie de poeme pe cari, spune el, se nevoise a le traduce din limba gaelică în englezește. Autorul lor era *Ossian*, fiul lui Fingall. Acest bard plânge nenorocirile neamului său regesc, moartea fiului său Oscar, ori invazia Irlandei de către Swaran, regele din Lochin, și cântă mântuirea ei mulțumită lui Fingall, regele Scoției.

Oameni învățați, poeți, suverani — ca Napoléon — crezură în existența poemelor lui Ossian. Când, mai târziu, se spuse de către unii necredincioși că Mac-Pherson e adevăratul autor, și că originalul gaelic — pe care Mac-Pherson îl tot promitea și nu-l arătă — este o poveste, fu o adevărată furtună. Toată lumea ținea la dreptul de proprietate al lui Ossian. Oricum, poemele Ossianice exercitară o mare influență asupra lui Byron și, în genere, asupra școalei romantice franceze. În România, numele celebrului bard scoțian fu venerat de elevii romantismului. Lui Gr. Alexandrescu, când vorbește de *Răsăritul tunii la Tismana*, i se pare că vede

...ossianice palate.

Un alt om care isbi imaginația școalei lui Victor Hugo, fu tot din Anglia, anume **Chatterton**. Al-

fred de Vigny are astfel intitulată chiar una din piesele sale.

Născut la 20 Noemvrie 1752, trăind deci cam în acelaș timp cu Mac-Pherson, — după cum observă d. Augustin Thierry, cari se ocupă de ei pe larg ¹⁾ — inventă pe la 1765 pe *Thomas Rowley* ale cărui scrieri spuneă el că le-a găsit într'un cufăr al unui domn Canynges, care trăise în veacul al XV-lea. Bietul Chatterton duse un traiu plin de neajunsuri și văzù, încă fiind în viață, că scrierile sale, publicate sub numele altuia, nu erau rău primite.

Un al treilea inventator de opere literare fu **Fabre d'Olivet**, cunoscut nu numai ca „troubadour“ ci și ca ocultist. Librăria Henrichs, — care va mai publică o lucrare de acelaș fel, — da la lumină în luna lui Germinal, anul X, o carte care se vedeă a fi inspirată din Biblie: *Le Troubadour, Poésies occitaniques, traduites* par Fabre d'Olivet ²⁾. Limba ori dialectul acesta occitanic ar fi ceva între vorbirea provençală și cea languedociană. Poeziile erau, firește, ale lui Fabre d'Olivet. Totuși, prin cunoștințele lui în direcție provençală, d. A. Thierry îl socoate drept un precursor al lui Mistral.

La 19 Maiu 1803, librăria Henrichs publică volumul intitulat: *Poésies de Marguerite-Eléonore Clotilde des Vallon-Chalys, dame de Surville*,

¹⁾ Augustin Thierry, *le Figaro* du 15 Mai 1909 (p. Mac-Pherson) et du 5 Février 1910 (p. Chatterton): *Les grandes mystifications littéraires*.

²⁾ Idem, *le Figaro* du 28 Mai 1910.

poète français du quinzième siècle. În 1789, Joseph-Étienne, marquis de Surville, căpitan, întâlnise la Düsseldorf pe un oarecare Vanderbourg. Acesta, mai apoi, după ce pierduse din vedere pe căpitanul de Surville, făcù să iasă la lumină manuscrisele versurilor, cari, spusese emigrantul francez, erau ale unei străbune. Această „émule“ a Christinei de Pisan — zicea Vanderbourg — aveà poeme cari nu puteau să fie date uitării. Credința în poemele acestea ca fiind ale Clotildei de Surville a fost așa de înrădăcinată încât autorul conferinței de față își aduce aminte că în 1909, fiind la Paris, a aflat următoarea noștimadă. Un tânăr își susțineà o teză despre versificația franceză în veacul al XV-lea. D. H. Chatelain, așa se numià — de nu mă înșel — tânărul învățat, a lăsat să se tipăriască numele poetei în lucrarea sa, ca un lucru foarte firesc. A trebuit intervenția unui profesor, ca să'l hotărască a îndrepta cartea chiar așa tipărită cum erà.

D. Thierry, care se ocupă cu deamănuntul și de mistificarea privitoare la Clotilda de Surville, o atribue marchizului de *Brazais*, scoțând din cauză pe căpitanul marchiz de Surville și pe Vanderbourg.

În acelaș an 1803, în *Obermann* al lui **Sé-nancour**, găsim o așa zisă conversație filosofică a pesimistului povestitor cu un cugetător „*Moldave*“. La sfârșit, într'o notă, vestitul precursor al Romantismului francez se dă de gol, de oarece reproduce un fel de cugetări ale Moldoveanului

în chestie. Neștiind însă bine ce înseamnă „Moldovean“, spune că le traduce din „l'esclavon“¹⁾.

În 1815 apărea la Gide, în Paris, o lucrare fără nume de autor: *Histoire des Sociétés secrètes de l'armée et des conspirations militaires qui ont eu pour objet la destruction du gouvernement de Bonaparte*. Scrierea făcù mare sgomot și se crezù multă vreme în existența așa zișilor „Philadelphes“ din Besançon. Și azi chiar, romancierul Paul Adam s'a slujit de ideile cuprinse în cartea din 1815, în *l'Enfant d'Austerlitz*. În realitate erà o fabricațiune a romanticului **Charles Nodier**, lucru pe care, în urmă, nici nu l-a mai tăgăduit²⁾.

În 1816, **Benjamin Constant** publică un roman care erà să ajungă vestit. El e intitulat: „*Adolphe, anecdote trouvée dans les papiers d'un inconnu et publiée par M. Benjamin de Constant*. Paris, chez Treuttel et Wurtz, rue de Bourbon, No. 17; Londres, chez Colburn, bookseller, 50, Conduit Street, New-Bond, 1816“. Titulatura aceasta e păstrată și mai târziu. Autorul, care se dă drept editor, povestește o istorie întreagă, așa cum erà să facă și Bălcescu. Stase, spune el, câtăva vreme, într'un han din Cerenza, sătuleț din Calabria. Întâlnise acolo pe un om tăcut. Il și îngrijise cât fusese bolnav. După plecarea lor, care s'a întâmplat în acelaș timp, editorul — B. Constant —, a primit la Neapoli, o cutie cu mai multe scrisori, un portret de femeie

¹⁾ Sénancour, *Obermann*, 2-e éd., A. Ledoux, 1833, t. II, p. 375 sqq.

²⁾ A. Thierry, *le Figaro* du 19 Décembre 1908.

și manuscrisul unei povestiri — viitorul roman *Adolphe*. Cutia fusese găsită pe drum de către hangiu, și, neștiind căruia din cei doi s'o trimită, se hotărîse a o da d-lui Constant. Întâmplarea a făcut a nu mai da de urma străinului. După vre-o zece ani, fiind în Germania și vorbind cu niște cunoscuți proaspeți despre toate acestea, unul îi ceru pentru câțva timp manuscrisul. I-l înapoiă în curând, însoțindu-l de o scrisoare prin care îndemnă, pe d. B. Constant, a publica povestirea. Autorul scrisorii — pe care Benjamin Constant o reproduce — cunoscuse pe Adolphe, și socotia că darea la lumină a romanului ar fi de un folos educativ. Firește că toate acestea sunt numai un fel de praf aruncat în ochii lumii. Eroina, Ellénore, care fusese în realitate o doamnă irlandeză, Lindray, și avusese un traiu neregulat, cunoscuse în chip foarte intim pe Benjamin Constant, — până la un punct oarecare el însăși Adolphe. Editorii de astăzi spun asta foarte lămurit ¹⁾.

Mérimée publică, la Paris, în 1825 întâia ediție din le *Théâtre de Clara Gazul*. Autoarea acestor piese, spune Mérimée, eră o actriță spaniolă. „O biografie închipuită, note explicative sfârșiau prin a face ficțiunea lucru real“. „Câteva exemplare apărură cu portretul „celebrei comediene“. Eră însuși autorul [Mérimée] după un „croquis“ de Delécluze care-l înfățișă în mantilă, cu umerii goi, cu o cruce de aur la gât“ ²⁾. Originalul spa-

¹⁾ Benjamin Constant, *Adolphe*. La Renaissance du livre, Jean Gillequin, Paris.

²⁾ Augustin Filon, *Prosper Mérimée*, (les Grands écrivains français), Hachette, 1898, p. 26.

niol, publicat la Cadix este — spune Mérimée — foarte rar. (Erà așa de rar că nimeni nu-l văzuse vre odată).

Peste doi ani, în 1827, Mérimée, care erà un pince-sans-rire neajuns și neîntrecut, da la lumină o nouă lucrare tradusă(?): la *Guzla* a cântărețului morlac Hyacinthe Maglanovici. Poemele erau însoțite de o disertație asupra vampirismului și a deochiului. Lucrul merse de astădată așa de bine în cât un Slav ca Pușkin ceru autorizație a traduce poemele în limba rusă, spre a le reda unei limbi înrudite cu a lui Maglanovici. Invățătul german Gerhart recunoscù(?) chiar metrul dalmat¹⁾.

Ii fusese de ajuns lui Mérimée să citiască o călătorie în Dalmația, făcută de abatele Fortis, și o bună statistică a vechilor provincii illyriene, făcută de un șef de biurou dela Ministerul afacerilor străine²⁾. Mai învățând și câteva cuvinte slave, putuse da impresia că vorbește sau mai bine zis scrie foarte serios când spune că traduce din dalmata lui Maglanovici, pe care niciodată nu-l văzuse, pentru foarte frumosul motiv că acesta nu existase și pentrucă niciodată Mérimée nu fusese în părțile illyrice.

De altfel în *le Globe* se arată în curând că titlul *Guzla* nu era decât o anagramă din *Gazul*. D. Louis Leger a arătat că scrierea e un amestec al unei legende scoțiane și a ceva din Teocrit³⁾.

¹⁾ Augustin Thierry, *Les Grandes mystifications littéraires*, *le Figaro* du 27 Noembrie 1909.

²⁾ A. Filon, *Merimée*, p. 27.

³⁾ A. Thierry, *le Figaro* du 27 Noembre 1909.

În 1829, **Sainte-Beuve** publică, în calitate de executor testamentar, versurile prietenului său *Joseph Delorme*, a cărui biografie precedă volumul. Amănunte, scrisori dela Delorme, dovediau existența nenorocitului poet. Azi, nu mai e de loc o taină pentru nimeni că Joseph Delorme — cu modificări — și celebrul critic și poet au fost una și aceeași persoană.

O mai îndelungă enumerare a diferite cazuri de mistificări este zadarnică. Acestea sunt mai mult ca îndestulătoare. Bălcescu trăia atunci în țară sub influența citirii operelor franceze¹⁾. Dus la Paris, luase ceva din spiritul glumeț și înclinat spre mistificări al oamenilor cari alcătuiseră la *Jeunesse dorée sous Louis-Philippe*, pe cari îi descrie cu atâta vioiciune d. Léon Séché în volumul

¹⁾ Cf. între altele, articolul nostru *O carte a lui Bălcescu*, publicat în *Revista pentru Istorie, Archeologie și Filologie*, vol. XI, p. II, 1910, pp. 340-346, 1911. — Citind la Paris părți din Bălcescu, d. Mario Roques a făcut observarea, în cursurile de la *Ecole des langues Orientales*, că unele bucăți sunt lămurit influențate de spiritul lui Renan din *l'Avenir de la science*. De și lucrarea aceasta apărură mult mai târziu, în anul 1848 spiritul acelei lucrări predomină în Paris. D. Pierre Lasserre (*Revue Hebdomadaire*, XXIII-e année, No. 4 24 Ian., 1914) în conferința sa privitoare la această scriere a lui Renan zice, între altele, vorbind de chimera politico-religioasă a mesianismului romantic de atunci: „De toutes parts des voix s'élèvent pour évoquer, pour annoncer un régénération universelle qui sera comme un équivalent humain du christianisme, même pour en donner le secret et la formule”. (p. 469). În timpul așa Bălcescu trăia în atmosfera Parisului. Acum recitiți anumite pasagii din *Cântarea României* și vedeți tonul.

cu acelaş nume, apărut acum un an, şi în *Alfred de Musset*¹⁾. O scrisoare a lui Bălcescu din „²⁶ ^{Avril} 1849“ către doamna Ion Ghica, — scrisoare aflată²⁾ azi la Academia Română, mss. 802, — ne arată pe Bălcescu înclinat a face farse sau cel puţin arătând că ar fi gata să le facă dacă i s'ar prinde. El, care pregătiă *Cântarea României* de vre-o câţiva ani, simţia că se apropie minutul mistificării, şi „en attendant“ se exercită în chip glumeţ.

În *L'Influence des Romantiques français sur la Poésie roumaine*³⁾ autorul acestei conferinţe a arătat de ce poema intitulată *Cântarea României* este anume a lui Bălcescu. Iată pe scurt cele cuprinse acolo, cu un foarte mic adaos:

Cu data de 8 August 1850, apare, în „*România Viitoare*“, la Paris, poema, precedată de o introducere semnată de Bălcescu. El spune că, într'o mânăstire — pe care n'o numeşte — din Carpaţii noştri, găsise — cu *cinci* ani mai 'nainte — într'un vraf de hârtii, manuscrisul intitulat *Cântarea României* pe care acum îl dă la lumină. Cine va fi autorul — nu se ştie — spune el, în chipul lui Nodier şi al altor mistificatori. Trebuie să fie vre-un pustnic hrănit cu citirea Bibliei. Unele idei fac pe Bălcescu a vedeă un răsunset al marilor mişcări populare din Europa, cum ar fi cea

¹⁾ Ambele la *Mercure de France*. M C M X.

²⁾ Publicată de noi în *Revista pentru Istorie, Archeologie şi Filologie* vol. XII, 1911, pp. 93—94, așa cum e în original: cu toate greşelile şi scăpările din vedere.

³⁾ Paris, Honoré Champion, 1909, pp. 170 sqq.

din 1830. Numele Franciei și al Poloniei sunt lămurit pomenite de modestul prefațier.

Ion Ghica, într'o scrisoare *publică* adresată prietenului său V. Alecsandri, povestește felul cum s'a citit la generalul Mavru, de către Bălcescu, poema presupusului pustnic, și cum cei de față au felicitat pe cititor drept autor, cu mult înainte de publicarea ei. De altfel Ghica îi cunoaște existența de prin 1847.

În 1852 Bălcescu moare, și, peste *trei* ani, se publică din nou *Cântarea României*, în *România Literară* a lui Alecsandri, la Iași. De astă dată e lipsită de prefața lui Bălcescu, dar ca și în trecut *nu e semnată de nimeni*. Cititorul foarte atent al revistei lui Alecsandri o va găsi însă la sumarul dela sfârșitul anului, pusă în șirul unor publicațiuni — cari, în deosebire de *Cântarea României* fuseseră *toate* semnate — datorite lui A. Russo, prieten foarte intim al poetului director al *României Literare*. Lucrul eră însă făcut cu sfială și în așa fel încât putea fi socotit ca o greșeală de tipărire. Dovada cea mai lămurită e că *nimeni* n'a băgat de seamă încercarea asta. Ceva mai mult, peste *șapte* ani dela *încercarea* din *România Literară*, în 1862, Alecsandri scrie în *Revista Română* ¹⁾ o notiță biografică a lui Bălcescu și vorbește cu prilejul acesta, pe *larg*, despre Russo: ²⁾ *Nici o vorbă* despre *Cântarea României*. În anul următor însă, 1863, în *Revista Română* a lui Odobescu, după publicarea unui

¹⁾ Vol. II, 1862.

²⁾ Loc. cit., pp. 314—316.

manuscris inedit al lui Russo, directorul revistei reproduce o declarație a lui Alecsandri, care spune că va destăinui ceva senzațional: *Cântarea României* este de Russo. E curios că el uitase singur *încercarea* din 1855.

E foarte adevărat însă că ea nu prinsese și n'a prins multă vreme. Pricina? Ion Ghica auzise în multe rânduri fragmente din poemă citite de Bălcescu, înainte de a ști oricine despre existența ei ¹⁾.

Bolintineanu pune în versuri *Cântarea României* și spune lămurit că e a lui Bălcescu. Vom vedea că poetul *Florilor Bosforului* nu numai că putea să cunoască și el taina cea grozavă, ca toți pribegii de seamă dela 1848, dar că avea și oarecari motive mai lămurite de a fi amestecat în afacerile privitoare la poema lui Bălcescu.

Ar. Densușianu scrie chiar în 1894: „Afirmarea asta [a lui Alecsandri] a rămas cu totul neprobată“ ²⁾.

Alecsandri se necăjiă spre a dovedi că paternitatea poemei trebuie atribuită prietenului său intim Russo, *afirmând* că... așa e lucrul. În 1876, în urma conferinței neuitatului Tocilescu ³⁾, bardul dela Mircești se hotărăște a spune în ce împrejurări știe el că s'a *plănuit* alcătuirea poemei acesteia. Ar fi fost vorba ca el, Russo și Bălcescu să scrie ceva spre a înflăcăra mințile ti-

¹⁾ *Scrisori către V. Alecsandri*, Socec, 1887, XXVII, pp. 682—683.

²⁾ *Istoria limbei și literaturii române*, Iași, 1894, p. 311.

³⁾ *Nicolae Bălcescu*. Viața, timpul și operele sale.

nerilor studenți români dela Paris. Rezultatul ar fi fost că Russo a scris poema în franțuzește și Bălcescu a tradus-o în românește, Alecsandri de-sinteresându-se, în cele din urmă, de hotărîrea luată.

Lăsând la o parte faptul curios că mai eră nevoie de a înflăcăra mințile studenților români patrioți de atunci, apoi se pune întrebarea: De ce taina aceasta? Alecsandri nu s'a gândit la *moda* mistificărilor și a crezut de bună seamă că motivul e cel pus înainte de el. Noi văzurăm însă destule pilde îndemnătoare la... mistificare. De ce — întrebare capitală — de ce să publice Bălcescu o poemă de Russo? Nici Alecsandri, nici nimeni nu a putut răspunde la această întrebare. Alecsandri se încurcă așa de rău în explicați încât afirmă că la Paris — spre a deșteptă simpatiile Francezilor pentru Români — a trebuit să se *traducă din nou în franțuzește* textul român. Apoi dacă există un text prim francez, de ce nevoia acestei nouă traduceri? Sau — și lucrul e foarte probabil — manuscriptul francez al lui Russo, pe care Alecsandri spune că îl are și pe care îl dăruie unei surori a lui Russo, va fi fost pur și simplu traducerea textului român al lui Bălcescu? E foarte regretabil că acest manuscris, pe care partizanii lui A. Russo îl socoteau drept o *comoară*, s'a pierdut ca un lucru fără de preț. Cel puțin d. P. V. Haneș, în volumul în care editează *Scrierile* lui A. Russo, nu ne dă acest text, ba încă — în treacăt — spune că el a fost pierdut.

La acestea se mai adaugă faptul următor:

Bolintineanu trebuia să cunoască bine taina, de oarece el însuși este traducătorul vestitei cărți a lui Lamennais *Paroles d'un croyant*, care a inspirat de aproape multe părți din *Cântarea României*. Bălcescu citează chiar traducerea aceasta în *Mișcarea Românilor din Ardeal în 1848*, fără însă a menționa cine este traducătorul. De fapt Bolintineanu nici n'a semnat-o complet vre-o dată. Doar într'una din edițiile posedate de biblioteca Academiei Române găsim la sfârșit un D. B. Felul apoi de a scrie, de a stiliza, e lămurit al lui Bolintineanu ¹⁾.

Acest scriitor, pribeag și el ca și Bălcescu, tovarăș de suferințe și admirator al aceluiași mari scriitori francezi ca și autorul *Istoriei lui Mihai Viteazul*, când pune în versuri *Cântarea României*, spune că e a lui Bălcescu.

1848
—
—
In precuvântarea versurilor lui Bolintineanu, (publicate în broșură în 1858), se spune că datele privitoare la activitatea lui Bălcescu sunt culese „după d. I. Voinescu II, un alt Român mort în exil și care asemenea merită a fi regretat de compatrioții săi“. Voinescu, dătător de știri din viața lui

¹⁾ КСРИНТЕЛЕ ДИДИ КРЕДИНОС de A. F. de Lamennais, ТРАДСЕЗ ДИН ФРАНЦЕЗЕШЕ ДАТЪ ЛА АДМИНЪ ШИ ФУКЦИОНЪ ПОПОДАБИ РОМЪН ДЕ ШИ РОМЪН. БЪКРЕЩИ. Типография АСИ Йосиф Копанинг. 1848.— 108 pp. în 4° mic. In biblioteca Academiei Române. [A. 4154].

Cineva a scris, de mână, pe coperta acestui exemplar : Archimandritul Dionisie. Acesta probabil n'a cunoscut însă „a doua ediție“ tipărită la 1859, în Iași, la tipografia lui H. Goldner, și în care la „Finitu“ apare semnătura : „D. B...“. Dealtfel, și din această ediție se găsește un exemplar la Academie [A. 671] de 168 pp. în 8° mic.

Bălcescu, eră un mare admirator al lui Lamennais, așa încât în scrisoarea din Septembrie 1848 către I. Brătianu ¹⁾ citează de trei ori pasagii din vestitul scriitor francez, care e dese ori imitat în *Cântarea României*. Ca și Bălcescu, pe care îl știm vorbind despre nenorocirile Poloniei, Voinescu se gândește la țara cea nenorocită și citează pe Mickiewicz. Între Bălcescu și Voinescu eră deci și o comunitate de izvoare de inspirație; și mărturia lui e mai mult decât prețioasă.

În sfârșit, Odobescu, la 1877, când editează operele lui Bălcescu, pune între ele și *Cântarea României*, cu toată scrisoarea anterioară a lui Alecsandri. El arată chiar cum planul acestei poeme seamănă cu *Introducerea la Istoria Românilor sub Mihaiu Vodă Viteazul*. În *l'Influence des Romantiques français sur la Poésie roumaine* noi am arătat și alte asemănări, cum și faptul că în ambele lucrări se văd izvoare identice ori de aceeași natură. Inspirația din cronice și din poezia poporană este iarăș un element de care trebuie ținut seamă în opera lui Bălcescu, după cum s'a dovedit tot în acea lucrare despre care pomenirăm ²⁾.

Cu destulă părere de rău trebuie să constatăm că Alecsandri aveă un pronunțat „esprit de clocher“. Așa într'o scrisoare adresată doamnei Spi-

¹⁾ *Anul 1848 în Principatele Române*, t. VI, 1910, pp. 45, 49, 50.

²⁾ În mss. (Acad.) cu No. 82 (Bălcescu, 6) pe fila 434 recto sunt trei strofe de poezie poporană. Ele au fost publicate în *Culegeri Literare* ale librăriei Socec, 1891, p. II, p. 86 : „Când eram...“

ro-Paul, sora lui Russo, el zice că poema în chestie e de o mare valoare poetică, „aussi non bons frères d'outre Milcov se plaisent-ils à l'attribuer bénévolement à N. Balcesco“ ¹⁾). Cazi din nori auzind o asemenea afirmare dela un om ca V. Alecsandri. Din nenorocire „provincialismul“ lui Alecsandri se vede limpede și dintr'o scrisoare adresată de el amicului său Éd. Grenier. In volumul dat la lumină de curând de d. G. Gazier, se găsește o caracteristică a Românilor din Moldova și a celor din Țara-Românească. Cei dintâiu sunt plini de calități, cei din urmă sunt copleșiți de tot felul de defecte ²⁾). In asemenea cazuri, se recuză judecătorii sau chiar simplii martori. De altfel amicul lui Russo s'a mărginit să afirme. Dacă erà vorba numai de atât, apoi Ion Ghica făcea și el acelaș lucru, ba încă acesta da amănunte. Ceva mai mult: Ghica *publică* cele spuse, ba încă *adresă* scrisoarea *publică* a nume lui Alecsandri. Cel din urmă scria numai scrisori *particulare*. Nu mai vorbim de *încercările* cari dovedesc... multe.

Afirmările lui Alecsandri sunt foarte ciudate une-ori. Așa el susține că s'a născut în 1821, adică în anul redeșteptării naționale. Tot el însă ne spune că nașul său a fost Mihail Cozoni, care „murì cu arma în mână la Drăgășani în Valahia“.

¹⁾ Publicată de d. P. V. Haneș în *Literatură și Artă Română*, an. VII, 1903, p. 176.

²⁾ *Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri à Edouard Grenier*, publiées avec une introduction et des notes par **Georges Gazier**, Paris, Champion, 1911, pp. 30—32.

Din nenorocire, dacă Alecsandri erà născut la 21 Iulie 1821, cum puteà fi botezat de Cozoni, mort la 7 Iunie 1821, când fu bătălia dela Drăgășani? D-l Al. T. Dumitrescu¹⁾ a dovedit pe larg că V. Alecsandri e născut în 1819, după cum de altfel o și spusese chiar poetul la Paris, într'un act oficial.

Alecsandri, care erà foarte necăjit de nereușita lui A. Russo la dreptul de proprietate al *Cântării României*, probabil erà de bună credință. Așa putem pricepe scrisoarea adresată de el lui Bălcescu în 1851, în care-i spune că s'ar puteà face încă ceva în chipul călugărului... Pșcs". E adevărat însă că această scrisoare (Acad., mss. 803) pe care o citează d-nii P. V. Haneș, fratele său V. V. Haneș și N. Cartoian, admiratorii lui Russo, nu ni se spune unde a fost găsită, când, de unde sosește și cum de nu are un răspuns al lui Bălcescu. Așa oricine poate scrie cuivă ce-i va trăzni prin minte. E însă întrebarea ce a răspuns cel căruia i se spuneà atari lucruri, fără a mai sta la vorbă dacă scrisoarea lui Alecsandri a sosit lui Bălcescu. Valabil, în asemenea cazuri, nu poate fi decât răspunsul. Din nenorocire, pentru paternitatea dorită lui Russo, nu există scrisoare confirmătoare a lui Bălcescu.

E dureros că un om mare ca V. Alecsandri puneà o chestiune de amor propriu—afirmarea făcută odată—mai presus de evidența faptelor.

În sfârșit, poema cu izvoarele ei, faptul că a

---

¹⁾ *Despre Alexandri*. Data nașterii și originea sa. București, 1905.

fost publicată de Bălcescu, precum și limba ei admirabil de românească — Russo scria numai franțuzește și apoi i se traduceau lucrările — ne arată ele însele pe acest om dezinteresat și care s'a jertfit pentru țara lui — pe când alții își petreceau tinerețea în Elveția — ca pe înflăcăratul autor al acestei *Cântări a României*. De altfel, ea nu are însemnătate decât prin limba ei, fondul fiind, după cum s'a dovedit în *l'Influence des Romantiques français*, datorit, în părțile frumoase și esențiale, Bibliei, lui Chateaubriand, lui Lamennais, lui Michelet și altora... Și limba asta nu putea fi decât a lui Bălcescu.

În ce privește așa zisa *taină* — care de altfel eră foarte străvezie — ea se explică în deajuns prin gustul așa de răspândit al mistificărilor în Franția și în literaturile înrudite cu a Romanticilor ¹⁾.

* * *

D. Radu N. Mandrea, strănepot al marelui scriitor, socoate potrivit să curme gluma ca lucrarea lui Bălcescu să poarte numele altuia. Publicatorul *Cântării României*, cunoscut drept autor al ei de Ion Ghica, Bolintineanu, I. Voinescu II, de toți contemporanii săi, respectat ca atare tot timpul vieții sale, și mult timp după moarte, nu s'ar fi transformat în purtătorul gloriei unui alt scriitor, foarte sărac în lucrări, care putea să publice el, fie și în chip de mistifi-

¹⁾ Rezumatul acestei conferințe s'a publicat aproape ca și aci — întâiu în *Rev. p. Ist., Arch. și Fil.*, vol. XII, 1911, pg. 89—98.

care, *Cântarea României*, dacă era opera sa. Nici Macpherson, nici Benjamin Constant, nici Mérimée, nici Sainte-Beuve, niciunul, când au spus că dau la lumină o lucrare găsită, nu au publicat ceva de al vreunui prieten, ci propriile lor scrieri.

D. Radu N. Mandrea publicând, cu a sa cheltuială, scrierea lui Nicolae Bălcescu, îndeplinește o datorie de respect față nu numai de o rudă ilustră a sa, ci și de un Român neasemuit, de un om bogat în scrieri alese, de întemeietorul prozei noastre literare moderne.

N. I. A.

PRECUVÂNTARE

Acum cinci ani mă aflam în călătorie pe la mănăstirile din măreții noștri Carpați, căutând pe sub ruine urmele mărireii strămoșești. Intr'una din acele mănăstiri, economul chinoviei, spre răspuns la dorința mea de cercetări și descoperiri istorice, mă duse în biblioteca mănăstirei. Sala ce purta acest nume era o cameră lungă și întunecoasă, murdară și plină de praf, în care între o mulțime de mobile stricate și calabalâcuri grămădite văzui într'un unghiu un morman de cărți și hârtii.

Incepui a răscoli cu nerăbdare acele vrafuri, și alegând ce mi se păru mai interesant, alergai de mă închisei în chilia mea spre a le cerceta. Intre manuscrisele ce aveam dinaintea mea, unul, intitulat Cântarea României așinti mai cu deosebire mintea mea dela cele d'întâi fețe; urmai cetirea fără întrerupere până în sfârșit și văzui cu mirare și descurajare că istoria, ce cu atâta trudă și cercetări mă nevoiam a descoperi și a scrie, se afla scrisă toată aci în vreo câteva fețe, dar astfel cum nimeni nu se ispitise a o scrie. Ea 'mi păru scoasă, nu din adâncimea cărților, ci din sufletul nației, acest isvor bogat, elocuent și neperitor.

Cu toate imperfecțiile sale, văzui într'această

scriere un plan hotărît de mai 'nainte și metodic. Autorul, după o invocatie către țeara sa, atât de frumoasă și atât de nenorocită, apucă Istoria României întreagă din vremea Dacilor, înaintea năvălirii „ feciorilor vulturului“ pe când, zice el, „pe o pajiște verde Libertatea, copilă bălăioară cu cosițe lungi și aurite, se juca cu un arc destins.“ După aceia urmează din epocă în epocă naștia prin toate mișcările și prefacerile sale istorice. Iată năvălirea Romanilor, învingerea Dacilor, un popor nou eșind din amestecarea rămășițelor Dacilor cu Romanii.

Autorul își exaltă poate cam mult fericirea epocii romane care, pe lângă o mare civilizație materială, avu durerile sale. Dar iată că „cerul se întunecă și din patru unghiuri ale lumii se văd înălțându-se stâlpi de flacăra, învăluiți în nori de fum.“ Dumnezeu deschide porțile norodului și o mulțime de popoare necunoscute năvălesc, îndeșându-se și împingându-se unele peste altele asupra întinsei împărății romane, îmbătrânită și putrezită de multe rele.

Faptă providențială! căci sosise timpul, ca unitatea falsă sub care Roma împila lumea să se sdrobească și să dea loc la organizarea unei alte unități, produsă prin unirea naționalităților libere. Dar spre a ajunge la această unitate spre a se preface, lumea e nevoită să treacă prin multe cercări: iată vârsta de mijloc, feodalitatea și robia. Românii din Dacia, după ce se luptă multe veacuri împotriva năvălirii barbarilor, sunt siliți a se pleca dinaintea acestei vijelii omenești și a-și părăsi țeara pribegind în partea munților și peste

Dunăre ; epocă însemnată în chronice sub numirea de „cele două mari pustiiri ale țării.“ Românii pribegesc, zice cântărețul nostru, ducând cu sine „numai limba și dorul țării.“ Această dragoste a Românilor către limba lor ne-o mărturisesc istoricii vârstei de mijloc. „Românii, zice Bonfinie, „s'au luptat mai mult spre a-și apăra limba decât vieța“.

Dar barbarii mai slăbesc, Românii pribegi se îmbărbătează din nou și, stăpâniți de dorul țării, se 'ntorc în vetrile strămoșești. Abia se așezară, abia furtuna omenească se mai potoli și potopul Asiei „feciorii proorocului“ se varsă peste lume. Misia Românilor, așezați la porțile lumii civilizate, atunci, ca și mai 'nainte, ca și acum, este lupta spre a stăvili barbaria și o luptă necurmată. „Tu ești streaja lumii!!!... O patria mea, jertfește-te!“ strigă poetul către țeara sa. Misie sântă și glorioasă dată Românilor de Provedință pentru binele omenirii și pe care niciodată ei n'au trădat-o !

De câte ori o primejdie mare a amenințat Europa și civilizația lumii, România, sentinelă gata spre jertfă, a fost la postul său, la datoria sa. Cea d'întâi în fața dușmanului, ea fu cea d'întâi jertfită. Sub ocrotirea însă a piepturilor goale ale Românilor, pe care se ascuțiau paloșele barbarilor, Europa apuseană putu în pace cultiva științele și a ajunge la această desvoltare minunată a înțelegerii și a inimei ce o ferește. Astăzi chiar, când din nou barbarii nordului amenință civilizația și libertatea lumii, nația română nu și-a uitat și nu-și va uita datoria ei. Ea mai

întâi văzu și arată primejdia ce amenință lumea, și dacă strigătul ei la 1848 ar fi fost ascultat de aproape, libertatea ar domni azi în Europa! După triumfurile răzcoalelor vin timpuri nenorocite. Boierii caută a păstra pe seamă-le libertatea și bunurile câștigate și a-și întemeia fericirea lor pe robirea poporului; împerecherile din casă aduc pe dușmanul de afară și Românii din ambele țări cad sub regimul Fanarioșilor. Apoi vine împilarea străină, robirea și sdrumicarea nației sub „Turcul păgân, Neamțul mișel și Muscalul sălbatic“, și suferințele poporului „pribeag în coliba părintească și străin în pământul său de naștere.“

Cântărețul sfârșăște aci, aruncând blesteme asupra împilătorilor și vărsând nădejdea în inima împilașilor.

Zadarnice fură silințele mele de a descoperi pe autorul acestei cântări și epoca când fu scrisă. De pre forma, titlul și ideile ei cred că autorul trebuie să fi fost un călugăr hrănit în singurătate de citirea Bibliei și a Psalmilor lui David, cărțile cele mai frumoase și mai literare ale lumii vechi și nouă. El nu se vede inspirat decât de acea citire și mai cu seamă de sufletul nației, ce ni se arată așa de lămurit și frumos în cântecile și în poeziile populare. Adesea în schiturile și peșterile Carpaților s'au aflat părinți, cari au exprimat într'o poezie biblică suferințele poporului și au căutat a vedea în viitor. Prooroociile părintelui Spiridon sunt cele mai cunoscute de călugări și țărani. Călugării de rând și preoții români, atât cei din Principate cât și cei din Ar-

deal, nu s'au despărțit nici cu traiul nici cu inima de popor; d'aci vine influența morală a lor asupra poporului, câștigată numai prin patriotismul și prin ideile lor liberale și curat evanghelice. Caracterul scrisorii și oarecare cuvinte și idei din scriere mă fac să socotesc că ea fu produsă în unii din acei ani, când Europa era cutremurată de o mare mișcare populară, precum fu cea dela 1830. Sgomotul revoluției Franței și a Poloniei, sora noastră în nenorocire, mișcările Italiei și ale Germaniei străbătură până în singurătățile Carpaților și deschiseră trista și călduroasa inimă a pustnicului. El privi țeara sa, o văzu gemând sub impilarea și ocuparea Rușilor și strigă: „în șesurile tale dușmanii corturile și-au întins“; începu a-și aduce aminte una câte una zilele vechimei și oftă după mărimea și vitejia trecută a Românilor; ascultă sgomotul lumii și arată țării sale semnele vestitoare de mântuire ce se iviau pe orizontul politic. „Paharul fără-de-legei, strigă el, „s'a împlut peste măsură și palaturile lor de strâmbătate se prăvălesc, surpate de blestemele poporului!... Furtuna mântuirii a 'nceput!“ Vai! Văzurăm într'o zi soarele strălucitor al libertății a se'nălța și cu razele sale ferbântătoare a învia pământul; și îndată iarăși a se întuneca și în mijlocul acelei întunecimi, viscolul a ne asvârli de parte de patria noastră „sub cortul pribegiei“, ca odinioară pe părinții noștri. Văzurăm dușmanul călcând în voie această țeară, sânjită de nenorocire și glorie, fără să avem jericirea a ne isbândi, cruntând paloșul nostru într'însul și a muri încailea bărbătește, astfel cum trăiră părinții noștri.

Și de atunci, de doi ani, rătăcim prin lume cu inima frământată de dorul țării depărtate, raiul nostru mult iubit. Cu toate aceste dureri am păstrat vie în inima noastră credința și dragostea libertății și n'am desperat de mântuirea neamului nostru. Știm ce greu și anevoie este a redobândi libertatea pierdută, a întrupa o patrie atât de sdrumicată, a realța o nație slăbită și culcată la pământ de veacuri de tiranie; dar știm încă cum că din covârșirea răului are să iasă binele; știm că nimic în lume nu se naște fără durere, și credem, cu autorul acestei cântări, că mântuirea stă în noi și că vom fi mântuiți dacă vom fi cu priveghiere, stăruință și jertfire, dacă ne vom întări brațele și inima și vom sta „toți pentru unul și unul pentru toți.“

Nu trecuse mult după prețioasa descoperire a acestui manuscris și fui silit la 1846 a-mi părăsi țeara. Imprejurările, vieața rătăcită ce am petrecut de atunci în țări străine, viforoasele evenimente ale acestor doi ani din urmă m'au făcut să uit cu totul manuscrisul ce zăcea în biblioteca mea. Acum, când privirile Românilor cu minte și cu inimă se 'ndreptează cu dragoste către patria lor, căutând a crește și a hrăni sufletul României, până să vină zioa în care s'o poată crește și întări în trupul său, adusu-mi-am aminte de acel glas duios al munților și mă hotărâi a publica cântarea pustnicului spre a mângăia țeara-mi amărîtă.

Paris, 8 August 1850

N. BĂLCESCU

CÂNTAREA ROMÂNIEI

Deacă dușmanul vostru va cere legăminte rușinoase dela voi, atunci mai bine muriți prin sabia lui, decât să fiți privitori împilării și ticăloșiei țării voastre. Domnul părinților voștri însă se va îndura de lacrămile slugilor sale și va ridica dintre voi pe cine-va carele va așeza iarăși pre urmașii voștri în voi-nicia și puterea de mai nainte.

Testamentul lui Ștefan cel bun, domnul țării Moldovei.

I. Domnul Dumnezeuul părinților noștri înduratu-s'a de lacrimile tale, țeara mea? Nu ești îndestul de smerită, îndestul de chinuită, îndestul de sfâșiată? Văduvă de vitejii tăi, tu plângi cu părul smuls și despletit pe mormintele lor, precum femeile se jelesc pe mormântul mut al soților lor.

II. Neamurile auziră țipătul chinurii tale; pământul se mișcă. Dumnezeu numai să nu-l fi auzit?... Răsbunătorul prevestit nu s'a născut oare?

III. Care e mai mândră decât tine între toate țările semănate de Domnul pre pământ? Care alta se împodobeste în zile de sărbătoare cu flori mai frumoase, cu grâne mai bogate?

IV. Verzi sunt dealurile tale; frumoase sunt pădurile și dumbrăvile spânzurate pe coastele tale; limpede și dulce e cerul tău; munții tăi se 'nalță trufași în văzduh; râurile, ca un brâu pestrițat, ocolesc câmpurile; nopțile tale încântă auzul... Pentruce zâmbetul tău e așa de trist, mândra mea țeară?

V. Multe și frumoase turme pasc văile; soarele milostiv înrodește brazda; mâna Domnului te-a împodobit ca p' o mireasă; livezile tale cele 'ntinse sunt smălțuite cu flori felurite și belșugarea varsă avuțiile sale peste câmpii... O bogata mea țeară pentru ce gemi?

VI. Dunărea bătrână, biruită de părinții tăi, îți spală poalele și-ți aduce avuții din ținuturile de unde soarele răsare și de unde soarele apune; vulturul din văzduh cată la tine cu dragoste ca la pământul său de naștere; râurile cele frumoase și spumegoase, pâraele cele răpezi și sălbatice cântă neîncetat slava ta... O, țeară jalnică pentruce fața ți-e îmbrobodită?...

VII. Nu ești frumoasă, nu ești bogată? N'ai copii mulți la număr, cari te iubesc? N'ai cartea de vitejie a trecutului și viitorul înaintea ta?... Pentru ce curg lacrimile tale?...

VIII. Pentru ce tresari? Trupul tău se topește de slăbiciune, și inima-ți se frământă cu iuțeală... Citit-ai oare în cartea ursitei?... Aerul se mișcă turburat... vântul dogorește... Ingerul peirii ți s'au

arătat oare?... Noaptele tale sunt reci, visurile turburate ca marea bătută de furtună... Ce-ți prevestesc ?

IX. Privește de la miază-zi la miază-noapte popoarele ridicându-și capul... Gândirea ivindu-se luminoasă pe d'asupra întunerecului... gândirea ce zidește și credința ce dă vieață... Lumea veche se prăvălește și p'ale ei dărămături Libertatea se înalță !... Deșteaptă-te !...

X. Mucenicii sângelui tău n'au zis oare : „Și Domnul va scula pe unul dintre voi, care va așeza pe urmașii voștrii iarăși în libertatea și puterea lor?...“ Uitat-ai sângele ce cură prin vinele copiilor tăi?... Mult erai mândră odinioară când cu securea în mână, cu căciula țurcănească pe creștet, tu strigai *Ura!* în bătălii !... Peptul tău era tare ca de oțel ; paloșul se tocia pe dânsul... Soarele se întuneca de norii de pulbere ce ridicau răsboinicii tăi....

XI. Poporul tău era îndrăzneț ca vulturul, rășboinic și trufaș ca taurul sălbatic.... Rămasu-ți-a oare numai umbra puterii și aducerea aminte a vitejiei tale ?

XII. Cum a slăbit peptul tău de oțel ! Mâna ta cea tare cade de oboseală... și moleșirea a intrat în locașul voinicilor !...

XIII. În vremea veche... cerul era limpede... soarele strălucia ca un flăcău tânăr... Câmpiile

frumoase, împrejurate de munți verzi, se întindeau mai mult decât poate prinde ochiul... păduri tinere umbriau dealurile.. Turmele s'auziau mugind de departe.... și armăsarii nechezau jucându-se prin rășiști.... Pe o pajiște verde, Libertatea, copilă bălăioară cu cosițe lungi și aurite, se juca cu un arc destins. Ferice de oamenii din câmpie, ferice de cei dela munte!... Era vremea atunci când tot omul trăia fără stăpân și umbla mândru fără să-și plece capul la alt om, când umbra văilor, pământul ca și aerul cerului era davalma pentru toți. Vieța atunci se petrecea în cea mai deplină fericire și, când ajungeau pe om nevoile bătrânețelor și moartea, el se ducea zicând: „Mi-am trăit zilele“ și era sigur că vieța lui se va prelungi și după moarte și că pe cealaltă lume va întâmpina o fericire și mai mare.

Dar iată că aerul se turbură... cerul cel limpede se îmbracă cu nori întunecoși... un nor de praf învăluie câmpia și ascunde munții... se aud vaiete... dobitoacele fug speriate ca de goana strechiei, sau ca în nopțile vijelioase când lupii ies din păduri.... caii nechiază jalnic... Mulțime de glasuri se aud strigând și vădesc, când primejdie când nădejde, isbândă, când perdere, turbare, desnădăjduire... Norul se împrăstie puțin... Doamne! Se vede amestecul unei bătălii!... Cei ce au năvălit sunt îmbrăcați cu fer... săgeata alunecă pe pavază, și paloșul cu două ascuțișe taie în carne vie... Le stau împotriva... se luptă cu furie... se pleacă săbiei lor... inimile slăbesc... fug... Perit'a Dacia!! Stați cu inimă... arcul se întinde din nou... luptătorii se amestecă și se isbesc...

pepturile goale cu pavezele... capetele descoperite cu coifurile... Departe în câmpie se văd arcuri zdrobite, fâșii de steaguri, apoi un coșciug mare, mare se ridică și o pară grozavă de foc înflăcărează cerul... Învinși și învingători cad în genuchi și la lumina flacării își dau dreapta și se iau în brațe! Fii cu inimă Dacia mea!... Tu fuseși altarul rudirii a crivățului cu pustia, a bărbăției cu mintea, a libertății cu puterea.... Din această rudire, pecetluită cu sânge și lămurită prin foc, se născu un popor nou.

Astfel povestesc bătrânii.

XIV. Orașele se întemeiază și se înfrumusețează din nou... oamenii cresc în îndestulare și se înmulțesc ca nisipul mării... pământul se acopere cu holde aurite... Libertatea domnește ca mai înainte, dar nu aceea libertate pruncă, floare plăpândă a pustietății, ci Libertatea cea bărbată și luminoasă, sad puternic și cu rădăcină țepănă și adânc înfiptă în pământ... Sabia acum nefolositoare a rășboinicului stă spânzurată în coliba sa... femeile zâmbesc dulce la copiii lor... chipul sbârcit al bătrânilor se întinde de bucurie... Pacea aduce legea care cheazășuește, iar nu asuprește... legea rod al libertății... legea care apără pe cel slab de nedreptate și nu apasă pe sărmanul în folosul bogatului... Și multă vreme erau numai oameni fericiți, de și se aflau bogați și mai săraci... căci nelegiuirea nu eră cunoscută, și cei bogați și cei mai tari nu făceau ei singuri legea de pe cum le vine lor mai bine și nu puteau călca dreptul altuia. Și junii ziceau, închinându-se către bă-

trâni : „Cinste fie părinților noștri, care s'au luptat vitejește și ne-au lăsat de moștenire patrie și libertate“.

XV. Cel ce nu cunoaște nevoia legii nu cunoaște ce e libertatea, căci nu poate fi libertate fără lege, și acel ce nu se ține de duhul legii se leapădă de libertate.

XVI. Libertatea e îndoită : cea din lăuntru și cea din afară... ele sunt surori, și una fără alta nu poate trăi. Libertatea din afară este neatârnuarea țării în care naștem și dela care avem dreptul de om de sub biruirea oricărei alte țări și împărății. Libertatea din lăuntru este legea, icoana dreptății dumnezeiești, făcută prin învoirea tuturilor, și la care toți deopotrivă suntem supuși. Acolo unde nu e lege, nu e nici libertate, și acolo unde legea e numai pentru unii și ceilalți sunt scutiți de sub ascultarea ei, libertatea a pierit... Căci atunci asuprirea, nevoile, necazurile și sărăcia izvorăsc în lume ; atunci lumea se împarte în săraci și bogați, în stăpâni și robi, flămânzi și îmbuibăți... atunci lumea stă în cumpănă de peire ; căci dreptatea Domnului e vecinică și el blestemă pe omul ce alunecă în calea nedreptății... Străbunii noștrii au fost blestemați de Domnul pentru strâmbătățile lor, și blestemul a trecut din neam în neam până în zilele noastre. Priveghiați asupra-vă ca candela ce arde, ca nu copiii voștri și copiii copiilor voștri să zică de voi : „Blestem asupra părinților, care au făcut strâmbătate!...“ Strâmbătatea izvorește din siluire, din pismă, din je-

fuire și din neștiință... Legea dreptății e frăția. Și ce frăție poate fi între un uliu și jertfa lui, între strâmbătate și dreptate? Până când mai puteți, voi, cei ce ați călcat dreptatea, grăbiți a intra în calea Domnului, căci va sosi ziua izbândirii, când vrabia se va lupta cu uliul și-l va birui, și într'adevăr zic vouă, acea zi s'a apropiat.

XVII. Tot lucru lasă sămânța sa, prin care din nou se naște, și din tulpina bătrână și putredă a copaciului încolțesc vlăstare tinere și țepene; așa și din robie se naște libertatea, din neorânduială iese rânduială... Jugul aduce mântuirea precum furtuna liniștea.

XVIII. Furtuna mântuirii strașnică are să fie... Aveți grijă de ziua aceea și grăbiți-vă a vă îndrepta din vreme. Târziu va fi atunci a plânge și a se căi; căci suferința îndelungată împetrește inima omului și ucide mila dintr'ânsa... Cei mari și puternici au toate zilele spre a se îngrășa din asuprirea creștinilor... poporul are numai un ceas în care își izbândește, și cu acest ceas răscumpără veacuri de chinuire... Blestemele văduvelor sărace, sudoarea oamenilor cheltuită în folosul altora, hrana sărmanilor mistuită, moștenirea copiilor hrăpită, toate adunate la un loc cresc furtuna omenească și răsplata cumplită a dreptății Domnului. Cei ce prin siluire fac asemenea nelegiuri, prin siluire per... și sabia Domnului e brațul poporului... și sabia atunci mănâncă carne și nu cruță pe nimeni, dela sugătoriu până la cel desăvârșit bătrân. Și sângele curge ca un izvor,

căci sângele îmbată mintea ca spirtul și ca vinul cel tare... Și în acea zi se vor auzi mai multe vaiete de cum s'auziră de când cu lumea... și sângele vărsat va cădea peste capul celor ce zic acum: „Nu e dreptate dumnezească!“... cari pruceșesc dreptul văduvei și vând cugetul lor și sângele fraților lor.

XIX. Lumea întregă are tot o poveste... strâmbătatea care lăcomește la bunul altuia și sârmanul care sfăramă lanțul ce-l strânge. Grea e strâmbătatea... dar și răsplata ei cumplită este!...

XX. Și era viața dulce și pacinică!... Sub acoperământul aripelor libertății legea înfloria... toți fiii țării trăiau în fericire, căci unirea și dragostea domniau în mijlocul lor; bogatul ajuta pe serman; sârmanul nu pismuia pe bogat, ci-l ocrotia... fiecare om avea dreptul său și era moștean în țeara sa... Legea era dreaptă și tare; ea nimicia în lăuntru pe cei cu inima vicleană, și era zid de apărare de către dușmanii din afară... Fruntea ta, o patria mea, nu se pleca atunci rușinos dinaintea străinilor, și când grăiai glasul tău se auzia de departe;... numele străinilor nu te îngrozia și de și ziceau ei între sine: „Hai să punem în feare pe feciorii vulturilor și să dominim asupra lor... căci noi suntem mai tari și mai mulți la număr... și turmele lor vor fi ale noastre;... vom necinsti femeile și fetele lor... și vom batjocori perii cărunți ai bătrânilor lor...“ Dar tu râdeai de aceste laudări ale sălbaticilor, și, când cătai la dânșii, ei periau, precum pere un

nor de grauri când vulturul plutește prin văzduh...
Ingâmfarea lor îi ucidea... Fiecare om era atunci
liber și plătia cât o sută de oameni, căci se
lupta pentru libertate... Libertatea însutește pu-
terea. Numai cei mișei și cei răi țin cu străinii
și cu apăsătorii !...

XXI. Vântul de la miază-noapte bate cu furie...
cerul se întunecă... pământul se cutremură... în
patru unghiuri ale lumii se văd înălțându-se
stâlpi de flacără învăluiți în nori de fum... Se
aud armăsari nechezând, turmele mugind, sgo-
mote de cară și o larmă îngrozitoare de glasuri
de tot felul ; limbile se amestecă și oamenii nu
se mai pot înțelege. Popoarele se grămădesc și
se îndeasă unele peste altele... d'abia urma unora
de pre pământ s'a șters, și altele au năvălit în locul
lor... pare că zioa cea de apoi a lumii ar fi sosit...
scârșniri de dinți, gemete și țipete de moarte
se mai aud... noroadele dau năvală peste no-
roade și oamenii peste oameni... pustiirea pâ-
șește înainte... și în urma lor... dreptatea stă în
jaf... legea în vârful săbiei... Noaptea cu besnele
sale a cotropit omenirea... sângele curge pârae...
focul mistuește ce scapă de sabie, și moartea
seceră pământul... întunecimea se îndeasă și mai
mult... tot neamul omenesc se frământă și se
sdruncinează... Urgia Domnului, dreptatea dum-
nezească trece pre pământ pustiind !...

XXII. Viscolul siluirii se întinde și mai mult
și jaful se întocmește... Cei mai voinici dintre
voinici vor să supună puterii lor pe cei mai

slabi... sângele curge mereu... sabia domnește în
 acea vreme... setea de a stăpâni coprinde pe
 oameni... Domnii și boerii neamurilor se ridică
 ca niște uriași și caută a sdruncina popoarele...
 O luptă mare și îndelungată se începe între om
 și om, popor și popor, și între popoare cu căpe-
 teniile lor cele hrăpitoare... Oamenii sângiurilor
 se unesc toți din toate părțile între sine... liber-
 tatea se învinge... pustiirea se întinde preste tot
 locul... Dar răbdarea și viitorul rămân popoa-
 relor.

XXIII. Din această frământare se născu o
 fiară... robia.

XXIV. Tărie, sufletelor bărbate! Temeiurile
 dreptului și ale libertății nu per în veci; în
 orice inimă rămâne un loc ascuns unde sămânța
 lor încolțește... popoarele își perd svaturile și
 rătăcesc din calea dreaptă, sau adorm, dar nu
 per în zilele veacurilor.

Lumea răvășită se întocmește iarăși, dar cu
 încetul și cu durere mare; neamurile trec prin
 ispite și cercări până să intre știința într'insele
 și să înțeleagă; așa și ferul numai prin foc se
 mlădie, se netezește și se face strălucitor.

XXV. S'a zis odată că Domnul pre cei fără-
 de-lege, când voiește a-i perde, îi orbește și le
 însuflă cugete nebune și neînțelepte. Domnii și
 boerii neamurilor ziseră între dânșii: „Să nu
 lăsăm popoarele noastre în odihnă, căci repao-
 sul deșteaptă gândirea și gândirea aduce fapta...

Să ridicăm stavili, să semănăm zavistia și ura și să insuflăm lăcomia coprinderilor și a prăzilor, și să împingem neamurile unele asupra altora, ca astfel să întindem domnirea și puterea noastră...“
 Și neamurile se dușmăniră și se pismuiră între dânsese, luptându-se mereu ca să slăbiască pe cele mai tari, ca să înghită pe cele mai slabe, nu spre folosul lor, ci spre folosul asupritorilor și tiranilor pământului... Astfel popoarele se făcură părtașe la nelegiuirile și nedumnezeirea căpeteniilor lor, sleiră sângele și topiră carnea de pe oasele lor în luptă, până când, rănite de moarte și dându-și sufletul, cunoscură în sfârșit rătăcirea lor, cum-că toate limbile pământului sunt surori și fiice iubite ale Domnului... ; și vremea neînțelegerii trecu.....!

XXVI. În mijlocul viscolului ce făceai tu, patria mea? Pământul ce acoperia cenușa strămoșilor tăi era frământat de lavă... vârtejul furtunos învăluia câmpia... talazurile acelu ocean de neamuri, prăvălindu-se din toate părțile lumii, spintecau cu durere coastele tale... Mumă fără copii, feciorii tăi, rătăciți în vijelia omească, pribegiau în toate părțile, ducând cu dânșii numai limba și dorul tău...! Patria e cel mai dintâiu și cel mai de apoi cuvânt al omului ; într'însa se coprind toate bucuriile lui ; simțirea ei se naște de odată cu noi și e nemărginită și vecinică ca și Dumnezeu... Patria e aducerea aminte de zilele copilăriei, coliba părintească cu copaciul cel mare din pragul ușei, desmerdările dragăstoase ale maicei noastre, plăs-

muirile nevinovate ale inimii noastre, locul unde mai întâiu am iubit și am fost iubiți, cânele care se juca cu noi, sunetul clopotului dela biserica satului, ce ne vestia zilele frumoase de sărbătoare, sbieretul vitelor când se întorceau în murgul serei de la pășune, fumul vetrii ce ne-a încălzit în leagăn înălțându-se în aer, barza de pe strașină ce cată duios pe câmpie, și aerul care nicăiri nu e mai dulce!...

Și sub cortul pribegiei, bătrânii ziceau copiilor: „Colo, în vale, departe, prea departe, unde soarele se vede așa de frumos, unde câmpiile sunt smălțuite și pâraele răcoroase, unde cerul e dulce, junicele albe și pământul roditor,... copii,... acolo e *Țeara*!!“... Și la aceste cuvinte, voinicii prindeau armele, pruncii tresăriau în leagăne, femeile cântau patria depărtată și durerea pribegiei... cei slabi se îmbărbătau. Și tu erai mândră atunci, țeara mea... feciorii tăi era un neam bărbat; numele tău era vestit noroadelor; războinicii tăi erau vitejii vitejilor; dragostea libertății întăria ca o zea de oțel latele lor pepturi și brațele lor erau țepene... Câți căutau la tine te pismuiau și dușmanii tăi înșiși te proslăviau, și când, din nări sforăind și din ochi scânteind taurul clătina coarnele sale, groaza se răspândia în toate părțile.

XXXVII. Lupta întărește pe cel slab și primejdia mărește pe cel tare. Tot lucrul are nevoile sale, așa și libertatea mulți vrăjmași are, pentru că ea este partea cea mai frumoasă din moștenirea strămoșească... Ca să păstrăm această mo-

ștenire, sau ca s'o luăm înapoi când ni s'a hrăpit, trebuie o mare stăruință și priveghere, jertfe necurmăte și o unire strânsă între oamenii de același sânge, astfel ca toți să stea pentru unul și unul pentru toți.

XXVIII. Mai odihnește-te pământ al luptelor!... precum luptătorul ostentit stă de răsuflă. Fruntea ta e plină de sudoare și de pulberea bătăliei... mai resuflă puțin... căci ai dușmani mulți la număr... și soarta ta e o luptă necurmată...

Fost-ai multe veacuri volnică ca pasărea văduhului, până când o seminție iubitoare de coprinderi râvni după patria fecioară a libertății. Vulturul legioanelor zdrobise lumea în ghiarele sale ;... ca să te poată lua în brațe, fu silit a te lua de soție ! Seminția pustiei cu seminția ce năvălise peste dânsa s'au amestecat.. Acum libertatea mai bărbată, are arc și sabie spre apărare... Ascute-ți sabia ca fulgerul și încoardă-ți arcul, o țeara mea... dușmanul se gătește și tu ești streaja lumii !... Lumea te-a părăsit și s'a sculat asupra-ți ; noroadele s'au legat între ele spre a te batjocori și a stinge dintre oameni pomenirea ta... O patria mea jertfește-te...

XXIX. Grăbește a mai prinde putere... iată că se mai apropie o furtună... D'abia vijelia omească se mai potoli și o întunecime cât un grăunte se zărește despre răsărit... De ce merge mai crește și ca un nor se îndeasă și se întinde... Cerul se întunecă ; viscolul sbucnește ; norul se varsă pre pământ ca un râu întărit și ca un

ocean înghite tot ce-i ese înainte... Spaima a cuprins toate neamurile... libertatea și legea popoarelor se sdrumică... potop de sânge este... pământul se umple cu dărâmături... războinicii o iau la fugă;... voinicii sunt prinși de frică... Semiluna strălucește în tărie.

XXX. Pentru ce salți, Dunăre bătrână?... Un biruitor îndrăzneț venit-a oare, ca în zilele strămoșilor noștri să calce cu amândouă ale lui picioare pe amândouă ale tale maluri? Legioanele înviat-au și vin să întemeieze de a doua oară patria?... Apele tale se umflă, sar în sus și vâjje îngrozite... Nu... nu... un turban se vede pe mal... armăsarii dela Anadol nechiază sărind în două picioare de nerăbdare... pala pustiește țărmlul din dreapta;... popoarele dela miază-zi la miază-noapte, dela răsărit la apus, pleacă capul lor săbiei și se leapădă de legea părinților lor ca să crează Coranului... Mahomet ia locul lui Christos... sabia și Coranul duc robia după dânsese...

XXXI. Pe râuri plutesc dărâmăturile palatelor și bisericilor... Cu sângele se scurge rămășița neatărnării a douăzeci de popoare... Valurile isbesc spumegând valurile și spuma lor e sângerată... Pe talazul ce merge și se întoarce un iatagan scânteiază... se afundă... ese iarăși pe d'asupra... și valul înfiorat asvârlă pe țărmlurile noastre pe feciorii spurcatului prooroc... „Alah! strigă ei... asta e pământul făgăduit celor credincioși...”

XXXII. Pustiirea se întinde în câmpii... codrii clocotesc d'o făşiere duioasă... pe coastele dealurilor se văd numai sate arse și turme de femei rătăcind cu pruncii lor la țată... O țeara mea! unde sunt acum voinicii tăi... cei cu inima vitează și cu brațul tare?... N'aud ei răcnetul primejdiei tale... vaetele femeilor... plânsorile copiilor... rușele fecioarelor?... Lei făcutu-s'au miei?... Paloșele crunte ruginitu-s'au în mânele războinicilor tăi? și femeile ziceau: „Vai nouă, vai! bărbații și-au pierdut inima... moștenirea copiilor noștri o să cadă în prada vrăjmașilor... și copiii vor ajunge robii lor, și ei se vor purta cu dânsii ca stăpânul cel rău cu cânele său... și vom fi de râsul și de batjocura neamurilor“... Și mumele ziceau la feciorii lor: „Cel ce fuge dinaintea dușmanului este mișel... și mișei nu sunt din sângele nostru... Duceți-vă de muriți mai bine liberi decât să trăiți în robie și ocară!“

XXXIII. Vâjje crivățul... se cleatină pământul... oamenii se isbesc cu oameni... zalele cu ferul... pepturile cu oțelul... vitejii cad morți în țărână... sângele desfundă pământul... leșurile plutesc pe râuri... fumul pârjolului se învârtește în toate părțile; strigările luptătorilor și clăngăitul paloșelor încrucișându-se răsună cu huiete... Ce te-ai făcut, mare vizir?... Unde-ți sunt voinicii, pașo cu trei tuiuri? Vântul împotrivirii sfăramă zăbalile armăsarilor tăi... Năvala se trase înapoi, spăimântată de pepturile goale ale vitejilor!...

Cine fuge colo în vale, cu brâul târându-se după dânsul, cu turbanul desfăcut... cu pala de

Taban plină de sânge... Sultanul cel măreț... cel groaznic !.. Fugi acum, sultane... și erai împăratul împăraților... numele tău îngroziă mai mult decât o oștire... pașii tremurau când te vedeau trecând... Unde sunt cetele tale așa de numeroase ca și țările tale, ostașii tăi mai mulți la număr decât grăunții năsipului mărilor?... Trăsnetul pică din mânele tale... numele tău de nebiruit peri... Fugi,.. și în goana fugii tale, căpitanii tăi nu mai pot cunoaște pe rășboinicul voinic ce încura armăsarul înaintea bătăliei... Cată înapoi, Sultane !.. Vezi comorile Asiei prădate... haremul tău pângărit... caii nechezând în câmpie de pe stăpânii lor... Câte mume te vor blestema, o, sultane fulgere !..... O sută de mii musulmanii zac ne îngropați pe câmpuri !.....

XXXIV. Ești frumoasă, ești bogată... o țeara mea... ai copii mulți la număr cari te iubesc... ai cartea de vitejie a trecutului și viitorul înaintea ta... Pentru ce curg lacrimelē tale ?

XXXV. Tresari ca cum ai vedea un duh nevăzut... inima ți se frământă cu iuțeală... Citit-ai în cartea ursitei, ori că îngerul peirei ți s'a arătat ?...

XXXVI. Pentruce stai înmărmurită, o țeară română ?... Nu ți mai aduci aminte de zilele tale cele vechi? Trăsnetul se sdrobia în mânilē celor nebiruiți... turbanul se rostogolia în țărână... străinul fugia ca de moarte când vedea amerințătorul tău steag, ce era simbol de dreptate, pu-

tere și libertate... Turcul, coprins de spaimă, alerga să se ascundă între cadâne în harem... și tătărul lua în treapătul cel mare al calului, călea pustiei !

XXXVII. In poalele unui munte se întindea o câmpie mare și un soare strălucitor o lumina... Doi inși se preumblau încetișor printr'înșă... sta adesea în loc și apoi se porniau mai departe... Precum spicurile în vremea coasei zac unele peste altele, așa și oase peste oase de morți grămădite acoperiau pământul... niște petice de steaguri sfâșiate și acățate încă de prăjina lor plecată, de abia se mai mișcau de vântul ce dogoria... un nuor de corbi fâlfâia pe d'asupra croncănind, vâltura și se învărteja în toate părțile și apoi de odată se azvârlia cu iuțeală peste oase... Nici o locuință nu se zăria în acea vale a morții... ici colo movile, semănate fără rând, încrețiau numai ca niște valuri luciul câmpiei... și pe fiecare din acele movile era câte un semn deosebit... pe una o cruce roșie plecată... pe alta un turban sângerat cu semiluna înfiptă pe dânsul... mai departe o lance tătărească sfărâmată... și acolo stau, mormane grămădite de pe seminție și lege, oasele neamurilor care se întâmpinără pe acest câmp de bătăie... fiecare la un loc cu un semn de isbândă... La marginea câmpiei era o pădure, din fundul căria se auzia eșind o fâșiire neînțeleasă... o plângere ce semănă cu vaietele sufletelor chinuite... Copacii erau împetrițați de frunze felurite, pline de o rouă roșie... și în vârful unui stejar bătrân un vultur alb fâlfâia din aripi... Și la fiecare din

acele mormane cei doi oameni îngenuchiau și ziceau împreună: „Slavă ție, țeara noastră!.. feciorii Hunilor s’au încumentat ca să te supună... și tu ai fost mormântul lor... Potopul Asiei a vrut să înghită lumea... și tu i-ai pus stavilă... Un neam de răsboinici a râvnit la turmele tale și la grânele aurite ale holdelor tale... și tu ai legat pe răsboinici câte doi doi... și ai arat cu dâșii țearina... și ai sémănat cu sângele și cu sudoarea lor *dumbrava roșie*, pădurea sângelui!“

XXXVIII. Cum te-ai veștejit, floare a libertății? Intr’o zi vruseși să te odihnești ca omul obosit de muncă... și feciorii tăi cei vicleni făcură svat rău între dâșii... cugetul nedreptății și al domniei intră în sufletul lor... și râvniră la armele și la avuția fraților lor... Zavistia semănă sămânța gâlcevelor și a împărechierilor din casă... feciorii tăi te mușcară de țată, o țeara mea, și-ți făcură rană mare... Străinul puse piciorul său pe peptul tău ca să te năbușească... și dete în mâinile voinicilor tăi furca în locul paloșului... și tu te lăsași de bună voie în mânele celor ce nu putuseră a te birui!...

XXXIX. In șesurile tale dușmanii corturile și-au întins... Mândria numelui tău a căzut, precum cade de pe deal stejarul cel bătrân, și nu-ți lăsară de a răsufli numai atât aer precât se îndurară ei... Domnii și boerii tăi îngenuchiară dinaintea lor!...

XL. Erai un trup cu vieață și ai ajuns umbra morții... răsboinici tăi s’au făcut muieri, boerii

tăi robi ai dușmanilor și steagul tău peri dintre steagurile neamurilor!

Pentru ce te mai frământă oare? Ți-e dor de vremea vechie?....Vre o rază din slava trecută venit-a să lumineze fruntea ta?.. Nu... ci de durere!...

XLII. Mândră și vitează erai în bătălii, o țeară Română... cu greu și cu anevoie eră a te birui... Ca să-ți sugă sângele, feciorii tăi cei blestemați te deteră în prada dușmanului. Neamurile ce pis-muiau puterea ta și numele tău cel falnic se legară între ele și ziseră: „Hai să sdrobim acest cuib de libertate!...” Ele te orbiră de ură și de zavistie: puterea ta se tocî, pilită de trupul tău însuși... și trei uriași, Turcul păgân, Neamțul mișel și Muscalul sălbatic, se aruncară asupra trupului tău și-l tăiară în bucăți și împărțiră între sine ca pe niște turme pe feciorii tăi...

XLIII. Mult mai înainte păgânul zisese: „Ca să sdrobesc acest trup ce mă 'ngrozește și mă amerință, să dau drumul asupra-i nemernicilor mei...” Și mulțime de greci calici, lepădați de Domnul, ca un nor de lăcuste trecură mările și se asvârliră peste tine, o țeara mea, și supseră sângele tău! Ei aruncară pe copiii tăi în besnele întunerecului... și numele lor peri cu tine!... Erai liberă... și te puseră în lanțuri... Erai bogată... și se îmbuibară de carnea ta, ca niște lupi flămânzi... erai vitează... și înfipseră mișelia în inima ta... Erai vrednică și laudată... și ajunseși defăimată... Erai curată, și te pângăriră cu tâlhărie și nedumnezeire!

XLIII. Sângele feciorilor tăi s'a stricat și inima lor a putrezit... Când erai tare, erau și ei mândri de tine... dar de când s'au amestecat cu cei mișei și cu cei vicleni s'au făcut și ei vicleni și mișei...

XLIV. Tu ești ca corabia fără cârmă bătută de furtună... și vâslașii cei răi, cari și-au însușit dreptul de a fi cârmaci, te duc dintr'o nevoie într'alta și mai mare, și din fără-de-lege în fără-de-lege... Iarba se usucă pe unde calcă ei... Înțelepciunea lor e minciuna... isteciunea lor jefuirea... faptele lor, faptele iadului... Ei au supus sub jugul clăcii pe poporul tău și au ofilit fruntea ta... Stins-au candela cu suflarea lor împuțită de fără de lege... Ce vei zice, o, patria mea, când vei grăi?... Ce vei face, când va veni zioa dreptății?...

XLV. Jalnic e cântecul tău, Româncă copiliță!.. Ce zice? Ianicerii spurcați trecut-au Dunărea? Tătarul cel fieros împrăștie oare spaima în tot locul? Leahul venit-a să-și isbândiască de războaiele pierdute, și Ungurul să-și adune oasele răsipite ale ostașilor săi?... Logodnicul tău luat-a din cuiu paloșul părintesc? Cântă-ți cântecul..

XLVI. Doină și iar doină! Cântarea mea e viersul de moarte al poporului... pământul îi e de lipsă... și aerul îl îneacă... Văzut-am flăcării scuturându-și pletele... fruntea lor a se încreși înainte de vreme... florile de pe capul copilelor a se vesteji... și poporul a căuta în beție uitarea necazurilor... Trist e cântecul în serbătorile satului: „*Biru-i greu, podvada-i grea!*...“ Rătrânii

își ascund ochii plini de lacrimi... bărbații stau obidiți... cântecul se sfârșește afurisind și copiii blestemă nașterea lor... Poporul e stâlpul pământului; fiecare părticică de pământ e văpsită cu sângele lui... Și 'ntr'o zi ni se zise: „Muncește de dimineață până în seară... și rodul muncii nu va fi al tău... Tatăl tău ți-a lăsat de moștenire o țearină... tu nu te vei bucura de dânsa... ea va fi a ciocoiului, și tu vei trăi robind vecinic lui... trupul și sufletul tău vor fi ale lui... vei plăti aerul ce răsuflă... vei plăti locul unde soarele te poate încălzi și un loc de îngropăciune în mormântul unde zace maică-ta... vei plăti dreptul ca să-ți crești vaca ce hrănește pe copiii tăi și boul care te slujește... Trupul tău se va gârbovi de greutatea muncii și de bătae... în loc de somn vei priveghia muncind și partea ta de libertate va fi ocară“... Niște venetici de sânge străin zisune-au în limba lor: „Al nostru e pământul și acei ce locuesc pe dânsul... ale noastre câmpurile... ale noastre dealurile... ale noastre cătunele, satele, și târgurile, colibele și palaturile... Tu ai fost puternic și viteaz în luptă... dar puterea ta s'a tocit de sărăcie și de stricăciune... și noi am cules rodul vitejiei tale... Iți tot zic că ești un popor!... Traiul tău e chinuirea și dreptul tău bătaia... plătești și muncești și munca ta înrodește pământul ce ți s'a răpit... Toți își bat joc de sărăcia ta... și slugile slugilor calcă peste trupul tău... Cei ce zic că sunt aleșii tăi cresc în bogăție și în boierie și ție ți e frig și copiilor tăi foame!.. Ei fac legi, dar nu pentru dânsii, ci numai în potriva ta!...“ Doină și iar doină! Suntem pribegi în coliba părintească... și străini în

pământul nostru de naștere!... Dar în câmpie crește, și pe deal iarăși crește o floare pentru popoarele chinuite... Nădejdea!

XLVII. Eră odinioară un neam de frați născuți tot dintr'o mumă și dintr'un tată... și frații se iubiau între sine și creșteau în avuție și în fericire... Turmele lor nenumărate, ca stelele de pe cer, pășteau în câmpiile întinse... vecinii pismuiau unirea, puterea și bogăția lor, dar le eră teamă de dânșii, căci bărbăția lor îi îngrozia. Și astfel acești frați trăiau fericiți, ei și copiii lor, în moștenirea cea mare rămasă dela părinții lor... Când vr'o nevoie venia într'o parte, ei alergau cu toții într'acolo... cădeau cu toții împreună când vijelia mare îi doboră, dar se ridicau iarăși cu toții împreună și isbândiau... astfel se pleacă și se ridică în timp de viscol vârfurile codrilor... După ce trăiră într'acest chip vreme multă, nepoții lor ziseră într'o zi între dânșii: „Pentru ce să mai trăim amestecați unii cu alții; hai, mai bine, să ne împărțim moștenirea părintească și fiecare să ia o parte“... Atunci traseră cu funia și își împărțiră moșia în mai multe părți, una la mează-zi, alta la apus și alta la mează-noapte... săpară șanțuri și puseră râurile și munții hotare... și de atunci frații nu se mai puteau vedea între sine... și vecinii se umplură de bucurie... Nu trecu mult și fiecare, șezând închis în moșia sa, ajunse că copiii din aceeași părinți uitară de tot unii de alții și, de și vorbeau tot o limbă, dar nu se mai înțelegeau... și când una din ramurile acelu neam cu vreme se stinse înneacă în vecini, ceialalți frați nu simțiră nici o durere... căci acum erau străini

și dușmani între dânșii. Și aceste neamuri cari încă se numesc între sine Români, în ochii celorlalte popoare erau numai niște seminții rătăcite, al căror isvor s'a stins din ținerea de minte a oamenilor!..

XLVIII. Domnul Dumnezeuul părinților noștri înduratu-s'a de lacrimile tale, țeara mea? Nu ești îndestul de smerită, îndestul de chinuită, îndestul de sfâșiată? Văduvă de vitejii tăi, tu plângi cu părul smuls și despletit pe mormintele lor, precum femeile se jelesc pe mormântul mut al soților lor!..

XLIX. Neamurile auziră țipătul chinurii tale; pământul se mișcă. Dumnezeu numai să nu-l fi auzit?... Răsbunătorul preursit nu s'a născut oare?

L. Care e mai mândră decât tine, între toate țările semănate de Domnul pre pământ? Care alta se împodobește în zile de sărbătoare cu flori mai frumoase, cu grâne mai bogate?

LI. Deșteaptă-te, patria mea! Birue-ți durea... E vremea ca să eși din amorțire, seminție a domnilor lumii! Aștepți oare, spre a învia, ca strămoșii tăi să se scoale din mormânt? Intr'adevăr, într'adevăr, ei s'au sculat și tu nu i-ai văzut... ei au grăit și tu nu i-ai auzit... Cinge-ți coapsa ta, cată și ascultă!... zioa dreptății se apropie... toate popoarele se mișcă... căci furtuna mântuirii a început.. Vezi că cu cât mai mult îți pleci capul, cu atât cei spurcați își bat joc de tine

și sug sângele tău... Din dreapta și din stânga
piticii și uriașii râvnesc la tine, oricât de slabă
și sdrumicată ești.

LII. Sfârșitul ispitelor se apropie... căci vremea
trece iute... și semne s'au arătat pe cer... și bles-
temul a covârșit măsura... Oamenii sânghiurilor
ți-au mistuit răunchii... Ei înălțară trufia lor pe
tâlhărie... avuția lor pe foametea ta... boeria lor
pe sdrențele tale... puterea și strălucirea lor pe
sângele ce tu vărsași într'o sută de bătălii, unde
părinții lor nu erau !... Ține minte numele lor, o
țeara mea, și numele străinului ce te împilează, ca
să le afurisești !...

LIII. Aurică copilă, cântă-mi frunza verde, cân-
tă-mi floarea câmpului, cântă-mi floarea muntelui,
cântă-mi nădejdea... Nădejdea e glasul Domnului !
Popoarele trebuie să se ispășiască și să se curețe
de păcatele lor, căci prin ispitele suferinței numai
se curăță popoarele... Cele ce am făcut în vre-
mea trecută nu sunt ispite... căci rodul luptei
erau libertatea și dreptul nostru... Ispitele sunt
strâmbătatea judecătorilor... despuierea văduvei
și a sârmanului, desfrânarea și mișelia, minciuna
și lăcomia, sgârčenja și împilarea domnilor și a
a boierilor... cumpăna nepotrivită a dreptății...
uciderea proslăvită... robirea pentru unii și des-
frâul pentru alții... toate acele fapte grozave,
pentru care s'au cotropit Sodoma și Gomora,
orașe urgisite de Domnul pentru blestemățiile
lor! Și toate aceste ispite le cercași țeara mea...
și le suferi încă și acum... Paharul fără-de-legei
s'a împlut peste măsură și palaturile lor de

strâmbătate se prevălesc surpate de blestemele poporului !... Făptuitorii tâlhăriilor se spăimântează înșiși de faptele lor... Domnul și-a întors cu scârbă fața dela dânșii și îngerii s'au depărtat cu groază de ei. Ești searbădă și slăbănogită... ai suferit toate, țeara mea !... Ridică-ți puțin capul strivit și cată de vezi... semne s'au ivit pe cer... Furtuna mântuirii a început !...

LIV. Să nu ne întristăm de vremea trecută când bătrânii ne povestesc bătăliile cele uriașe și ne arată dărămăturile vreunei cetăți, când ne zugrăvesc lupta, sgomotul, sângele și câmpia morții, ciuma și văpaia focului, foamea și războiul, și în câmpiile pârjolite, cetele tătarești târând în fuga mare, legați de coadele cailor lor, pe femei, copii și bătrâni !... Eră atunci vremea luptei... eră viață, bărbăție și putere, vitejie și jertfire către patrie... Cei ce făceau acele fapte mari aveau o patrie... și erau umărul drept al țerii și țeara noastră era zidul cel tare al credinței !...

LV. Orașele s'au întemeiat din nou, dărămăturile turnurilor și ale palaturilor de cari șanțurile erau pline nu se mai văd... și alte palaturi și turnuri s'au înălțat în locul lor... Copiii robiți întorsu-s'au din țeara tătarească... Dar oamenii sângiurilor nu-ți deteră înapoi libertatea, pământ al durerilor... și copiilor tăi le-a rămas numai robia !... Pe câmpurile de bătae văd oameni cu brațele goale, cu pepturile desvelite cari se prăvălesc peste ascuțișul paloșelor... și în locul oricărui om ce cade, în locul oricărui pept ce se despică, alt pept și alt om se pune îndată...

carnea ascute ferul... bătrânii—robiți cântă... femeile blestemă pe cei mișei... Și'n orașele tale cele nouă, țeara mea, se află numai oameni fără inimă; în palaturile tale nu se mai aude de vitejie... ci de lăcomie și nedreptate!... Pe câmpiile tale și pe drumuri trec niște fețe serbede și veștede fluerând doina duioasă.

LVI. Viscolul pustirii a suflat pe acest pământ... sângele părinților în vinele strâmte ale strănepoților a secat!

LVII. Viforoase erau vremile cele vechi... dar oamenii se nășteau tari;... pământul era acoperit de dărâmături și de trupuri moarte... dar din acele câmpii ce fumegau de pârjol și de măcel, se înălțau strigări de biruință și de libertate! Ticăloșie și moarte sunt și acum... dar unde e libertatea și biruința?... Ce ar fi ajuns patria astăzi, dacă strămoșii noștri ar fi dormitat și ei?...

LVIII. Deșteaptă-te, patria mea! Birue-ți durerea... E vreme ca să ieși din amorțire, seminție a domnitorilor lumii! Aștepți, oare, spre a învia, ca strămoșii tăi să se scoale din mormânt? Intr'adevăr, într'adevăr ei s'au sculat și tu nu i ai văzut; ei au grăit și tu nu i-ai auzit... Cinge-ți coapsa și ascultă. Zioa dreptății se aproprie... toate popoarele se mișcă.. căci fortuna mântuirii a început!...

LIX. Nu ți s'a zis oare prin gura unei slugi a Domnului: „Dumnezeul părinților voștri se va îndura de lacrămile slugilor sale și va scula pe

unul dintre voi, care va așeza pe urmașii voștri iarăși în volnicia și puterea lor de mai înainte...?”

LX. Deci timpul sosit-a !... Semne s'au ivit pe cer... pământul s'a cletinat de bucurie... un blestem groasnic s'a auzit despre apus și toate popoarele s'au deșteptat !...

LXI. Cinge-ți coapsa, o țeara mea... și 'ți în-tărește inima... Mează-noapte și mează-zî, apusul și răsăritul s'au luat la luptă... Urlă vijelia... Duhul Domnului trece pe pământ !...

VERIFICAT
2017

VERIFICAT
2007

